Prohlášení Asociace komunitních služeb v oblasti péče o duševní zdraví a FOKUS ČR, z. s. ke stanovisku k deinstitucionalizaci, které společně vydaly APSS ČR, NRZP ČR a Rada seniorů ČR dne 11. 9. 2020

Asociace komunitních služeb a FOKUS ČR zastřešují 45 organizací, které poskytují komunitní sociální a zdravotní služby cíleně osobám s duševním onemocněním. Za rok 2019 poskytly tyto organizace své služby okolo 15 000 osobám. Od samého počátku v roce 1990 (FOKUS), resp. 1997 (AKS) se obě organizace zabývají změnou systému psychiatrické péče v ČR. V souladu s moderními zahraničními trendy vycházejícími z transformací psychiatrické péče ve Velké Británii, Itálii, Nizozemí, usilují o deinstitucionalizaci a posílení významu komunitní sociální a zdravotní péče.

Jako zástupci většiny organizací, které na území ČR poskytují sociální a v některých případech i zdravotní služby v oblasti duševního zdraví a také dlouhodobí stakeholdeři celého procesu reformy psychiatrické péče zásadním způsobem nesouhlasíme se Stanoviskem k deinstitucionalizaci, vydaným APSS ČR, NRZP ČR a RS ČR.

Stanovisko je podle našeho názoru postavené na falešném "realismu", jak odborném, tak ekonomickém. Prakticky se zaměřuje jen na negativa a rizika. Pozitivní efekty pro uživatele pomíjí. Dlouhodobě hospitalizovaní lidé jsou označováni za "*produkty hospitalismu*" a je nepřímo naznačováno, že jim už vlastně není pomoci (a zcela absurdně je konstatováno, že sami o změnu ani neusilují). Případně je proces, který by umožnil jejich odchod z psychiatrických nemocnic a léčeben do přirozeného prostředí, redukován na potřeby vzniku dalších kapacit institucionální péče, tedy zejm. domovů se zvláštním režimem. Zde se plně projevuje původní a stále dominantní zaměření APSS na oblast poskytování pobytových – tedy vysoce institucionálních služeb. Velmi často se jedná o velkokapacitní zařízení a deinstitucionalizace ohrožuje podstatu jejich i celé APSS.

Je zde také evidentní nedostatečná znalost potřeb lidí s duševním onemocněním (obdobně jako v zákoně o sociálních službách) a neochota zabývat se celkovou změnou systému, která by vedla ke zlepšení kvality jejich životů tak, jako tomu bylo v zahraničí – viz např. studie deinstitucionalizace v USA (až 62 let sledování)[1]

Stanovisko navíc prohlubuje stigmatizaci lidí s duševním onemocněním, neboť se snaží vzbudit dojem, že poskytováním péče v běžném prostředí by mohlo dojít "*k ohrožení vstřícného a lidského přístupu v sociálních službách na úkor represivně direktivního přístupu*". Jinými slovy, že lidé s duševním onemocněním v zásadě nejsou schopni samostatného života a vyžadují zejména kontrolu a dohled a nikoliv lidský a partnerský přístup.

Argumentace vysokou nákladovostí komunitní péče je dle našeho názoru zcela zavádějící. Např. v analýze, kterou si nechalo zpracovat MZd ČR[2], je uvedeno, že: „*Lůžka pro následnou a dlouhodobou hospitalizaci tedy odeberou více než polovinu standardně alokovaných zdrojů*.“. Navíc nemalá část těchto prostředků je vynaložena na úhradu nákladů spojených s technickým zajištěním provozu (prádelna, stravovna, výtopna, správa nemovitého majetku apod.). Toto považujeme za neefektivní nakládání s veřejnými prostředky. Naopak jejich využití na úhradu nákladů odborného personálu komunitních sociálně zdravotních služeb by mělo zcela jistě větší přínos pro samotné uživatele služeb (stejně tak, jako přesun kvalifikovaného personálu).

---

[1] *https://www.madinamerica.com/2020/06/recovery-social-basis/*

[2] *„Analýza obecných organizačně ekonomických a právních parametrů stávajícího stavu řízení krajských sítí péče o lidi s duševním onemocněním a formulování variantního popisu možných cílových stavů a kritických bodů předpokládaných organizačně právních postupů pro jejich dosažení", MZd ČR, 2018, str. 14*

Vyzýváme proto prezidenta APSS, jako jednoho ze signatářů uvedeného stanoviska, aby odstoupil z míst člena Odborné rady pro odbornou garanci Strategie reformy psychiatrické péče i člena Rady vlády pro duševní zdraví, neboť postoje vyjádřené ve vydaném stanovisku nekorespondují s cíli reformy péče o duševní zdraví, odporují přijatému Akčnímu plánu pro duševní zdraví v ČR na 2020-2030 a snaží se blokovat proces, který by vedl ke zlepšení dostupnosti zdravotní a sociální péče a tím i kvality života lidí s duševním onemocněním. Domníváme se, že jako člen uvedených klíčových orgánů by neměl být s celkovou koncepcí a směřováním v takto zásadním rozporu.

Naším prohlášením se též **připojujeme k vyjádření Jednoty pro deinstitucionalizaci**, které je zveřejněné na jejich webových stránkách - www.jdicz.eu

V Praze 8. 10. 2020

PaedDr. Blanka Veškrnová
Předsedkyně Správní rady
Asociace komunitních služeb
v oblasti péče o duševní zdraví

Bc. Jan Mácha
předseda
FOKUS ČR, z.s.

FOKUS ČR je členem
těchto mezinárodních organizací:

Mgr. Jan Sobotka
člen Správní rady
Asociace komunitních služeb
v oblasti péče o duševní zdraví

Mgr. Aleš Lang
člen Správní rady
Asociace komunitních služeb
v oblasti péče o duševní zdraví